# Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomus 2015

Tilintarkastuspäällikkö Jari Sanaskoski,
07.12.2016

Valtiontalouden tarkastusvirasto

# Valtiontalouden tarkastusviraston EU-varoja koskevat tarkastushavainnot

# Valtiontalouden tarkastusviraston EU-varoihin kohdistuvan tarkastuksen lähtökohdat

- Euroopan unionin varainsiirtoja, varojen hallinnointia ja valvontaa tarkastetaan **yhtenäisen suojan periaatteen mukaisesti** osana tarkastusviraston suorittamaa tuloksellisuustarkastusta, tilintarkastusta ja laillisuustarkastusta. Tarkastuksessa noudatetaan samoja periaatteita ja menettelytapoja kuin kansallisia varoja tarkastettaessakin.
- Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain mukaisesti tarkastusvirasto antaa **vuosittain eduskunnalle kertomuksen toiminnastaan**. Vuosikertomus sisältää tietoa myös viraston tekemistä EU-varoihin kohdistuneista tarkastuksista.

# Valtiontalouden tarkastusviraston EU-varoja koskevat tarkastushavainnot 2015

- Maaseuturahastosta osarahoitettavien hanke- ja yritystukien ohjelmakauden 2014–2020 suurimpana hallinnollisena muutoksena on hakemisen ja käsittelyn digitalisointi. Muutos on toteutunut tukien hakemisen osalta ennakoitua paremmin. **Järjestelmän kehitystyön ongelmat ovat viivästyttäneet tukijärjestelmän toimeenpanoa** siltä osin kuin kyse on rahoituspäätöksen tekemisestä ja sitä seuraavista vaiheista.
- Maaseutuvirastossa tarkastettiin myös viljelijätukia. **Tietojärjestelmän viivästyminen** on aiheuttanut muun muassa sen, että momentin 30.20.43 (Ympäristökorvaukset,…) koko ohjelmakautena käytettävissä olevasta 1 155 miljoonan euron valtuudesta käytettiin vuonna 2015 vain 11,2 miljoonaa euroa.

# Valtiontalouden tarkastusviraston EU-varoja koskevat tarkastushavainnot 2015…

- Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) varoihin kohdistuneessa tarkastuksessa selvitettiin erityisesti valtion vuoden 2015 **talousarvion toteutumisen lähtökohtia** sekä **tuensaajien identifiointia** ja hankkeiden tilaa.
- Budjetointimenettelyjä tarkastettaessa todettiin, että **valtuuksien budjetointimenettely on ristiriidassa talousarviolain 10 §n ja valtuuden käyttöä koskevan yleisen periaatteen kanssa, jonka mukaan valtuudet on tarkoitettu hankkeiden usean vuoden rahoituksen perustaksi.** Momentin 32.50.64 valtuuden budjetointikäytäntö suositeltiin muutettavaksi yleisen budjetointikäytännön mukaiseksi.

# Valtiontalouden tarkastusviraston EU-varoja koskevat tarkastushavainnot 2015…

- Euroopan aluekehitysrahastovarojen sisäisen valvonnan tarkastuksessa todettiin menojen tukikelpoisuuden todentamisen osalta **puutteita palkkakustannusten todentamisessa**. Muutoin kustannusten tukikelpoisuus oli varmistettu ja dokumentoitu asianmukaisesti maksatuserien yhteydessä.
- Tarkastuksessa kehotettiin ELY-keskusta, KEHA-keskusta ja työ- ja elinkeinoministeriötä **luomaan yhteistyössä yritystukien sähköiseen hallinnointiin menettelytavat, jotka varmistavat tukien hallinnointiprosessin sisäistä valvontaa**.

# Valtiontalouden tarkastusviraston EU-varoja koskevat tarkastushavainnot 2015…

- Varainhoitovuonna 2015 tarkastusviraston **kolmella tuloksellisuustarkastuksella oli liittymäkohtia EU-varojen hallinnointiin**. Tarkastuksista kahdesta on julkaistu tarkastuskertomus keväällä 2016: EU-asioiden valmistelu ja yhteensovittaminen (kertomus 2/2016) sekä Laajakaistarakentamisen tukeminen (kertomus 8/2016).
- Virastossa oli lisäksi käynnissä EU:n rakennerahasto-ohjelmien vaikuttavuutta arvioiva tuloksellisuustarkastus. Tarkastus on rajattu Euroopan aluekehitysrahaston työllisyys- ja tulovaikutuksiin ohjelmakaudella 2007–2013. Tarkastuskertomus valmistui syksyllä 2016.

# Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön selvityksestä

# Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön selvityksestä

- Tilintarkastustuomioistuimen tarkastushavainnot **yhdensuuntaisia VTV:n tarkastushavaintojen kanssa**.
- Valtiovarainministeriön selvitys **tiivis ja selkeä yhteenveto** tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta.
- Tarkastusvirasto on samaa mieltä valtiovarainministeriön laatimassa muistiossa esitetystä näkemyksestä, jonka mukaan **ei ole olemassa perusteita olla esittämättä vastuuvapauden myöntämistä komissiolle** varainhoitovuodelta 2015.
- ETT tuo raportissaan hieman aiempaa enemmän myös jäsenmaittain analysoitua tietoa virhemääristä tms.

# Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön selvityksestä…

- ETT:n raportin mukaan **virheiden määrä vaihtelee suuresti paitsi menoaloittain myös jäsenmaittain**.
- Analysointia tulee vielä jatkaa, jotta hallinto- ja valvontamenettelyjen puutteiden syihin voidaan hakea ratkaisuja.
- Missä määrin eri menotyyppeihin, esim. niiden hallinnoinnin monimutkaisuuteen tai tukikelpoisuuden varmistamiseen liittyy ongelmia?
- Missä määrin ongelmat kasaantuvat tiettyihin jäsenmaihin - miksi joissakin maissa on selvästi alhaisempi virhetaso?

# Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön selvityksestä

- Samalla, kun kiinnitetään enemmän huomiota toiminnan tuloksiin, tulisi myös tarkemmin analysoida eri menoalojen virhetason ja virhetyyppien syitä.
- **Samanaikaisesti menoalakohtaisen tarkastelun kanssa virheisiin johtaneita syitä tulisi analysoida myös jäsenmaakohtaisesti.**
- **Valtiontalouden tarkastusvirasto tukee** valtiovarainministeriön selvityksessä esille tuotuja **tilintarkastustuomioistuimen pyrkimyksiä kohdentaa tuloksellisuustarkastustoimintaansa esimerkiksi sektori- ja jäsenmaakohtaisten toimien syvällisempään arviointiin.**

# Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön selvityksestä…

- Euroopan tilintarkastustuomioistuimen uusi presidentti Klaus-Heiner Lehne varoittaa vuosikertomuksen lehdistötiedotteessa, että **Euroopan toimielimet** ovat jossakin määrin **menettäneet EU:n kansalaisten luottamuksen**.
- Tällä hän tarkoitti seuraavaa: EU:n tilinpidon on oltava kunnossa; EU:n on varmistettava, että sen varainhoitosääntöjä noudatetaan oikein; käytetyille varoille on saatava paras mahdollinen vastine ja EU:n on taattava avoimuus ja varmuus.
- Lehdistötiedotteessa tai varsinaisessa kertomuksessa ei kuitenkaan esitetä juuri ehdotuksia sille, **millä keinoin ja kenen** (minkä toimielimen) **toimesta kansalaisten luottamusta voitaisiin palauttaa.**

# Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön selvityksestä…

- Mikäli halutaan **ratkaisukeskeisesti** etsiä toimintakeinoja tilanteen parantamiseksi, tulisi selvittää, mitä tietoja ja missä muodossa jäsenmaiden kansalaiset kokevat tarvitsevansa voidakseen luottaa paremmin EU-toimielinten toimintaan.
- Tilintarkastustuomioistuin voinee lisätä kansalaisten luottamusta erityisesti kahden ensimmäisen osa-alueen osalta ts. että **EU:n tilinpito on kunnossa ja että varainhoitosääntöjä noudatetaan.**
- Lisäksi ETT voi osaltaan tuottaa lisää tietoa ja näin varmentaa, että käytetyille varoille saadaan paras mahdollinen vastine.

# Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön selvityksestä…

- Sen varmistamisessa, että kansalaisten mielestä varojen käytöstä saadaan **paras mahdollinen vastine** erityisesti EU-parlamentilla ja komissiolla on keskeinen rooli.
- Parlamentin olisi nykyistä laajemmin mahdollista raportoida siitä, mitä se on ”saanut aikaiseksi” viimeisen vuoden tai vaalikauden aikana eli **mitä hyötyä Parlamentin toiminnasta on kansalaisille ollut**.
- Vastaavasti **komissio voisi näkyvämmin tuoda esille toimintaansa** kokonaisuutena ja myös yksittäisten virastojen osalta isäntämaissaan. EU:n talousarviota koskeva vuotuinen hallinto- ja tuloksellisuuskertomus on käyttökelpoisempi muille asiantuntijoille kuin tavallisille kansalaisille.

# Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön selvityksestä…

- **ETT voi myös edistää keskustelua tarkastusvirastojen roolista suhteessa kansalaisten luottamukseen** esim. virastojen edustajien säännöllisissä tapaamisissa.
- Yhteisiä tapaamisia voisi hyödyntää myös ETT:n kertomuksessa esille tuotujen hallinto- ja valvontamenettelyjen puutteiden syiden analysoinnissa kutsumalla paikalle myös varojen hallinnoinnista vastaavia tahoja.
- Kansallisella tasolla EU:n nimeämät todentamis- ja tarkastusviranomaiset (Suomessa mm. VVC) ovat parhaassa asemassa esittämään näkemyksiä ja **kehittämisehdotuksia koskien kansallista hallinto- ja valvontajärjestelmää**.

# Maksamattomat talousarvio- ja maksusitoumukset

# Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön selvityksestä…

- **Maksamattomien maksusitoumusmäärärahojen määrä oli vuonna 2015 edellisvuottakin korkeampi.**
- Varainkäyttö mukautuu erittäin hitaasti käyttötarpeiden ja talousarvion painopisteiden muutoksiin.
- Tilintarkastustuomioistuin on suosittanut, että komissio ryhtyy toimiin vähentääkseen maksamatta olevia sitoumuksia.

# Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön selvityksestä…

- Vuosikertomuksen perusteella arvioituna komission tulisi ylipäätään parantaa sitoumusten ja määrärahankäyttötarpeen seurantaa ja suunnittelua laatimalla **maksusuunnitelmia ja ennusteita** niillä aloilla, joilla maksamattomien sitoumusten ja muiden velvoitteiden määrä on merkittävä.
- Kuten tilintarkastustuomioistuin toteaa, **varojen uudelleen suuntaamista voitaisiin nopeuttaa perimällä takaisin** yhteistyössä hallinnoitujen rahoitusvälineiden **käyttämättömät varat** samoin kuin monivuotisiin rahoituskehyksiin, joiden tukikelpoisuuskausi on päättynyt, sisältyvät käyttämättömät varat.

# Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön selvityksestä…

- Valtiontalouden tarkastusvirasto on useana vuonna kommentoinut, **että talousarviositoumusten osalta tulisi** edetä sovittujen aikataulujen mukaisesti: **joko maksaa tai vapauttaa sitoumukset**, mikäli niitä ei käytetä.
- Myös tulevan suunnittelun ja **päätöksenteon tueksi tarvittaisiin jatkuvasti päivitettävää tietoa jäsenvaltioiden toimintaohjelmien toteutumisesta** ja analysointia niiden toimeenpanosta.

Kiitos mielenkiinnosta!

www.vtv.fi